

*School for Teachers
Училище за учители*

РАБОТА СЪС СЛЕТИ КЛАСОВЕ В НАЧАЛЕН ЕТАП НА ОСНОВНАТА ОБРАЗОВАТЕЛНА СТЕПЕН – МЕТОДИ И ПОХВАТИ ЗА СТИМУЛИРАНЕ НА УЧЕБНО-ПОЗНАВАТЕЛНАТА ДЕЙНОСТ

Веселина Хаджиева, Сирма Сиракова
ОУ „Св. св. Кирил и Методий“ – с. Арда, общ. Смолян

Резюме. Работата със слети класове в началното училище поставя специфични предизвикателства пред учителя, който трябва да работи едновременно с ученици от различни възрастови групи/класове. В тази статия се предлагат иновативни методи и инструменти, които са се доказали като ефективни при работа с децата.

Keywords: combined classes, primary school, learning, cognition

Слетите класове са своеобразна форма на организация на учебния процес, продиктувана от демографски и икономически причини. Те продължават да присъстват в педагогическата действителност, независимо от твърденията, че това не е в интерес на децата и не отговаря на съвременните изисквания за качествено обучение, те все пак доказват педагогическата и социалната си полза.

ДОИ (държавните образователни изисквания) за учебно съдържание и учебните програми са едни и същи, но спецификата на организация на УП (учебните планове), на начина на приложението на използваните методи и форми са различни.

Работата на учителя с два класа едновременно е сложна, но не би следвало да се твърди, че учебната дейност е непълноценна.

В ОУ „Св. св. Кирил и Методий“ – село Арда, години наред учебно-възпитателната работа се провежда със слети класове. Опитът показва, че нашите възпитаници, обучавани в слети класове, са равни по подготовка и възпитание с учениците от масовите училища. Като предимство може да изтъкнем, че работата на учителя налага индивидуален подход и почти се приближава до индивидуалното обучение. Познавайки добре индивидуалните особености на учениците, а техните постижения, интереси и потребности, той планира както общи за учениците от даден клас задачи, така и индивидуални – в зависимост от темпа на работа, от индивидуалните интереси и потребности на учениците.

Обучението в слети класове позволява прилагането на взаимно подпомагане между учениците. Много често по-големите ученици оказват конкретна учебна помощ на по-малките. От своя страна, по-малките непринудено се запознават с учебен ма-

териал, който впоследствие те усвояват по-лесно. Съвременното обучение в начален етап е насочено към процеса на изграждане на различни картини за света на детето. Може да се каже, че представлява един паралелен на живота образ, който се формира у всяка човешка личност. Нейното изграждане започва с усвояване на умения за назоваване на нещата от света, който ни заобикаля. Ето защо още в началото на учебната година прецизно подготвяме обучаващата среда за съответните класове. Обособяваме кътове по изучаваните дисциплини с изработени книжни герои и табла, които са част от методическия инструментариум използван в процеса на обучение.

В класните ни стаи присъстват герои от приказки в къта „В света на приказките“; спътници на децата при усвояване на знания по БЕЛ са книжните човечета Морфи и Читалко от „Езиков кът“. Те често поставят на децата задачи, гатанки, ребуси, кръстословици.

Кът „Математиката – лесна и интересна“ съдържа мъдрите съвети на горския учител – Бухала, а за магиите на геометричните фигури помощник на децата е Фетята. По този начин се стараем да създадем собствено пространство на детето и желание за активно участие в учебната дейност чрез близък до неговия свят език и начин на поднасяне на учебното съдържание.

Самостоятелната работа на учениците много широко се застъпва като форма на работа в процеса на обучение в слети класове. При непосредствената подготовка на урока е много важно планирането. Умело комбинираната самостоятелна работа с работа в групи е предпоставка за успешното реализиране на целите на урока в условията на работа в слети класове. Често се използват различни видове самостоятелни работи като: решаване на тестови задачи, работа върху текст, предварително записан на дъската, преразказ на текст и др.

Поставените задачи трябва да бъдат разнообразни, интересни, интригуващи, за да се изпълняват с желание от учениците. Добрата организация на самостоятелната работа, интересът към нея, достъпността на нейното съдържание и форма в съчетание с вискателност от страна на учителя създават основа, върху която се развива активната познавателна дейност на учениците.

Урочната работа в слети класове по същество е групова, тъй като всеки клас представлява една учебна група. В процеса на педагогическото взаимодействие в обучението се налага работата в групи, която е във връзка с изпълнението на различни познавателни задачи и упражнения. Поставят се индивидуални или общи задачи за единия клас и тиха работа за другия (тестове, самостоятелно изпълнение на творческа задача по нагледна опора например: „Задачата на...“).

При изучаване на теми, близки по съдържание в двата класа, и след уроците за обобщение по предварително зададени за групата задачи учениците подготвят постер на групата с основни знания и умения по изучения раздел, а след това чрез работа в екип обобщават и презентират. С така изготвените постери допълваме кътовете, където учениците от двата класа винаги могат да си припомнят съответните знания и да направят справка. Така учениците изпитват радост и удовлетворение

от общата работа, а учителят проверява усвоените знания и умения по съответния раздел. Предлага на всеки ученик работен лист „Отзвук“ за самооценка, анализира и планира дейностите за коригиране на пропуските и допълване на знанията чрез индивидуална работа в часовете за консултации. Активната позиция на ученика в процеса на познание стимулираме чрез различни средства. В часовете създаваме такава среда на работа, чрез която ги насърчаваме да изследват и търсят различни пътища за решаване на познавателни задачи. Подходящата положителна емоционална атмосфера чрез използване на занимателни и игрови елементи е от изключително значение. В учебниците на много места са заложени такива идеи и те могат да се мултиплицират в много от уроците по изучаваните дисциплини например: „Поиграйте и вие като...“. Тези варианти са насочени и към създаване на условия за работа в екип, за диалогичност между учениците, за творческа изява на всеки от тях.

За съзнателно и задълбочено усвояване в много от уроците за нови знания използваме проблемния характер на обучението. Подготвяме и създаваме проблемни ситуации, за да могат децата сами да достигнат до новите знания и съответните изводи. Ситуациите, при които учениците извличат информация от илюстрация, предметно-аналитична картина, чертеж, таблица, текст, поставят допълнителни въпроси, съставят различни текстови задачи, откриват закономерности, съдействат за развитието на творческите им способности. Натрупването на опит, индивидуалният път за развитие на всяко от децата е на вниманието на преподавателя, който прилага индивидуален подход съобразно възможностите и психофизиологическото развитие на обучаваните деца.

Резултатите от учебно-възпитателната работа на най-малките ученици зависят от общата атмосфера в класа, от взаимоотношенията и от настроението, което учителят успява да създаде. Неговата задача е да направи учебно-възпитателния труд интересен, привлекателен, желан, децата да се включват с радост в него, да изпитват положителни емоции и удовлетвореност от учебния труд.

Игровият подход в обучението е предпоставка за адекватното възприемане и осмисляне на абстрактните езикови, литературни, математически и други понятия от учениците. Той намира приложение при отгатването на гатанки, решаване на кръстословици, ребуси, литературни загадки, чрез които се актуализират по-рано усвоени знания или се затвърдяват такива. Интересът е важен стимул за разширяване на кръгозора на децата, съдейства за развитието на мисленето, паметта и въображението. Това, което е интересно на учениците, ги кара по-лесно да се съсредоточават, да внимават, да разсъждават. През учебната година чрез включване на малките ученици в различни игри поддържахме интерес и стремеж към овладяване на знанията.

Много интересна и увлекателна игрова форма е издаването на книжки по приказки. Децата се разделят на групи. Илюстрират различни моменти от приказката и съставят книжка, а определени ученици оформят кориците ѝ. Най-вълнуващите моменти от прочетените книги децата отразяват в читателски дневници. Това спо-

мага за разширяване на кръгозора им, за обогатяване на речта, развитие и усъвършенстване на техниката на четене.

Състезателните игри също спомагат за поддържане на интереса в работата на учениците. Състезания за най-добър разказвач, най-добър четец, представяне на любим приказен герой, презентации за любими автори и книги, викторина „Моето родно училище – минало и настояще“ и др.

В процеса на педагогическо взаимодействие при обучението в слети класове методите и съставлящите ги похвати не се използват изолирано, а в тясна връзка и взаимодействие. Ролеви игри, драматизация, интерактивни методи и др. намират съвместно приложение в зависимост от познавателните задачи и дейности, които ученикът изпълнява за усвояване на определена информация по дадена тема.

Във връзка с проверката и оценката на учениковите знания и умения са изготвени единни критерии по класове съобразно ДООИ за учебно съдържание и са разработени съответните тестове.

След анализ на грешките от входни, текущи и междинни проверки в часовете за консултации се работи за коригиране на грешките и попълване на пропуските в знанията и уменията на учениците. Включвани са задачи и упражнения за четене с разбиране и тренировъчни упражнения за поддържане на изградените умения. Регистрираните пропуски в знанията и уменията на учениците се обсъждат на ниво МО и се планират мерки за постигане на по-високи резултати в начален етап по класове.

Педагогическото взаимодействие винаги има индивидуална същност и конкретна насоченост, защото винаги се осъществява в определен контекст на връзки и отношения и е подвластно на индивидуалността на учителя – неговото педагогическо майсторство, личният му маниер на работа и собствен поглед към реалността. За да успява детето, трябва да бъде разпалвано. Само пламъкът на осъзнатите познавателни потребности ще го направят активно. Учителят е този, който трябва да го подтикне по пътя към успеха, чрез който детето ще укрепи своите социални и познавателни позиции в училището и в реалния живот.

WORK WITH COMBINED CLASSES IN PRIMARY SCHOOL - METHODS AND TOOLS FOR BOOSTING LEARNING AND COGNITIVE ACTIVITY

Abstract. Work with combined classes in Primary School brings specific challenges to the teacher dealing simultaneously with pupils from different ages/classes. In this paper we propose innovative methods and tools, which proved to be efficient in our practice to enhance learning and cognition of the youngsters.

✉ **Mrs. Veselina Hadzhieva, Mrs. Sirma Sirakova**
“St. St. Cyril and Methodius” Primary School
Arda Village, Smolyan Municipality, Bulgaria
E-mail: ou_kim_arda@abv.bg